

Opinia o osiągnięciu i dorobku dr Katarzyny Majbrody

Obszerny dorobek podoktorski dr Katarzyny Majbrody cechuje bardzo duża aktywność (publikacyjna, grantowa, konferencyjna, popularyzacyjna, dydaktyczna i ekspercka), a także rozległy zakres poszukiwań badawczych związanych z interdyscyplinarną, literaturoznawczą i etnologiczną, orientacją Habilitantki. W swojej pracy badawczej dr Katarzyna Majbroda koncentruje się z jednej strony na etnografii i refleksji metateoretycznej na temat współczesnej antropologii oraz szerzej – humanistyki, z drugiej zaś – na bliższych konkretnie przedmiotowemu obszarach takich jak feministyczna krytyka literatury, antropologia literatury, antropologia edukacji i antropologia miasta. Każde ze wskazanych pól jest uprawiane przez Nią z dużą świadomością i wrażliwością teoretyczną, z uwzględnieniem ważnych osiągnięć zagranicznej i rodzimej humanistyki, których konfrontacje w Jej pracach – co warto podkreślić – nie są naznaczone ani kompleksem peryferyjności polskiej refleksji, ani też nieumiejętnością wyzyskania tego, co stanowi o ich szczególności.

Wskazane przez nią osiągnięcie stanowiące cykl artykułów pt. *Poznanie i praxis antropologii społeczno-kulturowej w optyce zwrotów i reorientacji. Wskazane teorie, metodologia i perspektywy badawcze* to zbiór prac (dwóch monografii autorskich, w tym jednej anglojęzycznej i trzech artykułów w czasopismach z listy ERIH) o charakterze metateoretycznym, stanowiących, w mojej ocenie, ważne przedsięwzięcie naukowe. Habilitantka podejmuje w nich temat istotnych dla współczesnej humanistyki zwrotów (m.in. interpretatywnego, etycznego, posthumanistycznego i afektywnego). Prezentuje w nich przejście od paradygmatu badań krytycznych do paradygmatu badań afirmatywnych i afirmujących. Buduje też własną, choć wywodzącą się z prac Paula Rabinowa, propozycję uprawiania antropologii aktualnego, „etnografii transrelacyjnej” i „etnografii wielu praktyk” będącą, zdaniem Habilitantki, bardziej nośną dziś wersją antropologii współczesności. Zaletą tych publikacji (ze szczególnym naciskiem na książkę *W relacjach, sieciach, splotach i asamblażach. Wyobrażenia antropologii społeczno-kulturowej wobec aktualnego*) jest nie tylko ich erudycyjność oraz wysoki poziom uprawiania refleksji teoretyczno-metodologicznej, ale także obecna w nich chęć odświeżenia ram humanistycznej samowiedzy – zarówno w skali międzynarodowej, jak lokalnej, polskiej. Habilitantka wskazuje w nich na znaczenie współczesnej perspektywy humanistycznej i jednoczesną konieczność jej rewizji, tak by stanowiła ona społecznie i politycznie zasadną odpowiedź na teraźniejsze wyzwania (m.in. kryzys antropocenu, napięcia obecne w sferze publicznej, rosnące znaczenie polityki mocnych, esencjalistycznie rozumianych tożsamości etc.).

Choć centralnej dla osiągnięcia książki *W relacjach, sieciach, splotach asamblaży. Wyobraźnia antropologii społeczno-kulturowej wobec aktualnego* oraz towarzyszącym jej artykułom i monografii można by, przy mniej uważnej i rozumiejącej lekturze, zarzucić nadmiernie sprawozdawczy charakter, jej funkcja w polskiej refleksji humanistycznej nie jest, moim zdaniem, odtwórcza. Książka dr Majbrody – co podkreślone zostaje także w Jej autoreferacie – nie tylko kreśli pejzaż najnowszych tendencji antropologicznych, rozwijanych głównie w kręgach humanistyki anglojęzycznej, ale także pokazuje, jak sytuuje się wobec nich polska humanistyka, świadomie dopominająca się o interdyscyplinarne otwarcie (reprezentowana, m.in. przez Tomasza Rakowskiego, Ewę Domańską, Dariusza Czaję, Grzegorza Godlewskiego, Ryszarda Nycza, Wojciecha J. Bursztę, Waldemara Kuligowskiego, Agatę Stanisław, Marka Pawlaka, Natalię Bloch i wielu innych). W książce tej dr Majbroda przypomina też czytelnikom książki, wydawałoby się, klasyczne, choć inicjujące to, co znalazło się później w centrum refleksji antropologicznej i zasługujące z tego względu nie tylko na przypomnienie, ale także świeże odczytanie (czego przykładem jest choćby książka Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej *Spółeczność wiejska z 1948 roku. Doświadczenia i rozważania z badań terenowych w Zaborowie*). W sytuacji coraz intensywniej proklamowanych i mechanicznie nieraz aplikowanych zwrotów i koncepcji metodologicznych, postulowane przez Habilitantkę kształtowanie antropologicznej samowiedzy, rozważanie jej lokalnych i globalnych tradycji i tendencji oraz próba odpowiedzi na pytanie o jej funkcje w świecie, w którym przedsięwzięcia humanistyczne domagają się nowej legitymizacji, wydaje mi się ważną inicjatywą podejmowaną na rzecz konsolidacji polskich środowisk naukowych i ich dialogu wokół tworzonego we wzajemnych przepływach imaginarium. Dlatego osiągnięcie wskazane w procesie habilitacyjnym dr Katarzyny Majbrody uważam nie tylko za dowód dużej dojrzałości naukowej Badaczki, ale też ważny dla polskiej humanistyki gest dyskursywny.

Oczywiście, tak zakreślone osiągnięcie prowokuje wiele pytań do rozwinięcia w dalszej pracy naukowej. Pytanie, czy wspieraną w *W relacjach, sieciach, splotach asamblaży* antropologię afirmującą da się łatwo pogodzić z perspektywą posthumanistyczną i gdzie współczesne tendencje metodologiczne nie tylko przenikają się, ale też stanowią niewspółmierne względem siebie propozycje konsolidacji badawczych wysiłków, pozostaje po lekturze książki Habilitantki, moim zdaniem, otwarte. Bardzo bym namawiała także Habilitantkę do podjęcia w przyszłości próby aplikacji antropologii aktualnego (opartej m.in. na postulatcie badania „ustroju”, na antropologii afirmującej i etnografii transrelacyjnej) do rozwijanej przez Nią antropologii edukacji; pokazania wartości proponowanego instrumentarium na konkretnym obszarze przedmiotowym, zwłaszcza, że ten ostatni na gruncie polskim cały czas nie jest wystarczająco antropologicznie rozpoznany. Przykładowo, obecna w dorobku Habilitantki, ciekawa i ważna książka *Naród w szkole. Historia i nacjonalizm w polskiej edukacji szkolnej* pod wspólną redakcją Wojciecha Józefa Burszty, Pawła Dobrosielskiego, Krzysztofa Jaskułowskiego, Katarzyny Majbrody, Piotra Majewskiego i Michała Rauszera jest osadzona w nieco innym, bo krytycznym, bazującym głównie na analizie dyskursów, paradygmacie badawczym. Ogromnie wartościowe byłoby ujrzenie obecnej w tej pracy problematyki edukacji szkolnej w świetle wyrażonych w osiągnięciu Habilitantki postulatów kładących nacisk na nowe (transrelacyjne, afirmujące sprawstwo ludzi i nie-ludzi) praktyki badawcze, wychodzące

od krytycznych ujęć tekstowych reprezentacji w stronę tego, co w edukacji przed- i pretekstowe.

Sygnalizowane tu możliwości rozwinięcia perspektyw badawczych rozwijanych przez dr Katarzynę Majbrody nie zmieniają mojej opinii, zgodnie z którą Jej dorobek podoktorski, w tym przedstawione osiągnięcie, spełniają kryteria ustawowe w postępowaniu habilitacyjnym. Duża aktywność publikacyjna, zdobyte nagrody i stypendia (w tym prestiżowe stypendium dla wybitnych młodych naukowców MNiSW za lata 2014-2018), zaangażowanie w liczne granty badawcze, z których siedem było prowadzonych przez samą Habilitantkę, współpraca merytoryczna i dydaktyczna z kilkoma polskimi i zagranicznymi ośrodkami badawczymi (realizująca obecny w jej osiągnięciu postulat etnografii wielu praktyk i etnografii transrelacyjnej), działalność publiczna w charakterze ekspertki i konsultantki współpracującej z sektorem pozarządowym **świadczą też o wysokim wkładzie Habilitantki w rozwój dyscypliny.**

